

AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS ÉS SZAPORÍTÁS UNIÓS ÉS ÚJ NEMZETI SZABÁLYOZÁSA

A sorok írója részt vett az állattenyésztésről szóló 1993 évi CXIV. törvény és a következő évben végrehajtási rendeleteinek megalkotásában. Mindazonáltal már a csatlakozás előtt bő évtizeddel a törvény és a végrehajtási rendeletek számos elemét átvettük az akkori uniós szabályoknak megfelelően, és az idők folyamán, kisebb nagyobb változtatásokkal az elmúlt negyedszázad tenyésztésszervezésének szakmai jogi kereteit is meghatároztuk. Az Uniós szakmai szabályok a legutóbbi időig irányelvek (Direktívák) voltak, amelyek a célokat tekintve kötelezők a Tagországok számára, azonban a megvalósítás módját, formáját és eszközeit a tagállam maga határozhatta meg. A szó szerinti átvétel nem kötelező, a tagországnak marad mozgástere, érvényre juttathatja nemzeti sajátosságait.

A jelen évtizedben az EU-Bizottság javaslatára a közösségben alkalmazandó

„egységes szabályozás” kimunkálása kezdődött el, melynek eredményeként egységes szerkezetű Állattenyésztési Rendelet került kihirdetésre. A Rendelet - az Uniós jogalkalmazás műfaja szerint - az Unió legmagasabb szintű jogforrása, ugyanis előírásait a Tagországokban változtatás nélkül, szó szerint kell alkalmazni.

Új keretek a közösségi Rendelet szerint

Az Unió hivatalos lapjában 2016 júniusában jelent meg az „Európai Parlament és a Tanács 2016/1012 (2016 június 8.) a fajtatiszta tenyészállatok, hibrid sertések és a szaporítóanyagok Unión belüli tenyésztésének, kereskedelmének és az Unióba való beléptetésének tenyésztéstechnikai és származástani feltételeiről, a 652/2014/EU, a 89/608/EGK és a 90/425/EGK Tanácsi rendelet módosításáról, valamint az állattenyésztés tárgyában hozott egyes jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről” című és tárgyú ún. „Állattenyésztési Rendelet”. (A rendelet hatályos szövege - a tagállamok minden hivatalos nyelvén - az internet keresőben a jogszabályhely begépelésével könnyen elérhető.) Ez azért is fontos, mert a 2018 november óta már hatályos uniós jogszabály „felsőbbrendűsége” (szupramáciája) folytán a szarvasmarha-félékre, lófélékre, sertésfélékre, juh- és kecskefélékre vonatkozóan felülírja az életbelépett új hazai szabályokat is.

A jogkövető hazai szabályozás megalkotásához tehát alkalmazni kellett azokat a koncepcionális változásokat, melyeket a közösségi jog vezetett be, mégpedig:

- Egy fajtát több tenyésztő szervezet is tenyészthet.
- Lehetőség nyílik határokon átvéelő tevékenység végzésére, azaz tenyésztő szervezetek más államban is végezhetik tenyésztésszervezői tevékenységüket.
- A tenyésztési program elfogadása és a tenyésztő szervezet elismerése külön államigazgatási eljárás keretében történik, azok e tekintetben is elkülönült ügyekké váltak.
- Az Uniós rendelet részletesen szabályozza a tenyésztő szervezetek feladatait, jogait és kötelezettségeit, szintúgy a tagok jogait és kötelezettségeit.
- Egységesült a szabályozás a harmadik országokból történő fajtatiszta tenyészállat és szaporítóanyag behozatala, azok szaporulatának törzskönyvbe vétele tekintetében.
- A nemzeti tenyésztési hatóságok feladatai szintúgy egységesültek.

Hármas tagolódású nemzeti szabályozás

Felmerülhet a kérdés, hogy miért most kerül sor az elmúlt év szakmai jogi változásainak áttekintése? Nos, az elmúlt hónapokban lépett hatályba a részletekbe menő szabályokat tartalmazó 45/2019 (IX.25) miniszteri rendelet, amely a 2019 évi LVI törvénnyel, és a 188/2019 (VII.30) Kormányrendelettel együtt immár egymásra épülve, komplett módon fogja át a kérdéskört.

A jogalkotási folyamat első lépcsőjeként a 2019 évi LVI törvény lépett hatályba, amely keretjogszabályként funkcionál az állattenyésztés szabályozásához szükséges törvényi szintű intézkedések tekintetében. Állami feladatként fogalmazza meg az állatgenetikai erőforrások fenntartását és megőrzését. A védett őshonos, veszélyeztetett fajták fennmaradása érdekében adminisztratív fékeket is tartalmaz állományaik, vagy rész-állományaik felszámolásának akadályozására, ha azt nem állategészségügyi, járványügyi ok tenné szükségessé.

A GMO-mentesség fenntartása az állattenyésztésben is princípium, a törvény tiltja állatok klónozását, „genetic engineering” útján bármiféle genetikai beavatkozás végzését, fajták létrehozását géntechnológia segítségével.

A haszonállat-fajok széles körére kiterjed

A törvéynél részletesebb - de még nem teljes körű - szabályokat, a törvénnyel egy időben kihirdetett 188/2019 (VII. 30) Kormányrendelet foglalja magában.

Ez már a kistermelők, kistenyésztők által tenyésztett, felkínált és forgalmazott fajok és fajták szélesebb körére állapít meg tenyésztési és tenyésztésszervezési szabályokat.

Az uniós rendeletben kihirdetett nagyállat-fajokon túl, hatálya alá tartozik a bölény, a házinyúl, a csincilla, a magyar ebfajták, a házityúk, a gyöngytyúk, a pulyka, a lúd, a házikacsa, a pézsmakacsa, a strucc, emu, a ponty, fogas süllő, harcsa, sebes pisztráng, szivárványos pisztráng és a házi méh.

Természetesen a megalkotott jogi keretek nem ütközhetnek az Unió versenyjogi szabályaival.

A kormányrendelet elsősorban a fenti fajokra és fajtákra fókuszálva, azok tenyésztő szervezetei elismerésére, a tenyésztési programok elfogadására, az állatgenetikai erőforrásaik megőrzésére, fenntartására és védelmére, a tenyésztőszervezeti tagok jogaira és kötelezettségeire, a teljesítményvizsgálatokra és tenyészérték becslésre, tenyésztési nyilvántartási informatikai rendszerekre állapít meg szabályokat.

Része az állami tulajdonú apaállat- és szaporítóanyag-gazdálkodás szabályozása, a tenyészállatok és szaporítóanyagok ki- és behozatalára vonatkozó rendelkezések. Új elem a védett és őshonos állatfajtákra, valamint a magyar ebfajtákra és fenntartásukra vonatkozó protektív szabályrendszer. A kormányrendelet kivételeket is megállapít a tudományos munkákra, kutatásokra, fajtarekonstrukciók engedélyezésére, valamint szigorúban lép fel a szabályok megsértőivel szemben, állattenyésztési bírságok kilátásba helyezésével.

A lényeg a részletekben rejlik

Míg a törvény és a Kormányrendelet is inkább keret-jogszabályok, szükségessé vált a jogalkotási folyamatot lezáró tárcarendelet megalkotása és hatályba léptetése (2019. október 4-ével). Az Agrárminisztérium 45/2019 (IX.25) rendelete részleteiben kibontja a tenyésztő szervezetek működésével, az állati tulajdonú apaállat-gazdálkodással, apaállat és szaporítóanyag kihelyezésekkel a tenyészállatok teljesítményvizsgálatával és tenyészérték becslésével kapcsolatos szabályozást. A

Kormányrendeletben sarkalatos elemként megfogalmazott, az őshonos és védett mezőgazdasági állatfajtákra és a magyar ebfajtákra vonatkozó passzusokat a tárcarendelet részletezi.

Egységes szerkezetbe foglalva jelenik meg a szabályozás a művi szaporítási létesítmények (mesterséges termékenyítő, embrió-átültető állomások, baromfi- és hal-keltetők, spermaraktár központok) vonatkozásában. Ez a rendelet, és főleg annak mellékletei számos elemét átveszik a korábbi törvény végrehajtási rendeleteinek, amelyek három évtized távlatából is időállóknak bizonyultak (pl. az állati szaporító anyagok tenyésztéshigiéniai, biobiztonsági megfelelésének vonatkozásában).

Átalakult a hatósági fórumrendszer

Háromszintűvé vált a hatósági rendszer, egyrészt a korábban ismertetett közösségi és hazai állattenyésztési jogi keretek változásának, másrészt a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó államigazgatási szervek kijelöléséről szóló jogszabály átalakításának köszönhetően, amely a 383/2016 (XII.2.) Kormányrendeletet módosító 189/2019 (VII.30) Kormányrendeletben öltött testet. Egyszerűsödött a korábban négy szintű hatósági rendszer: a tenyésztési hatósági feladatok végrehajtására a Kormány az agrárminisztert, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalt (NÉBIH) valamint a megyei kormányhivatalok megyeszékhely szerinti járási hivatalát jelöli ki, és hatáskörrel ruházza fel. Tehát az új rendelet értelmében a Pest Megyei Kormányhivatal már nem lát el állattenyésztési hatósági feladatokat.

A tenyésztők az érintett intézmények on-line felületein (portal.nebih.gov.hu/enar) számos olyan dokumentumhoz, úrlapmintához hozzájuthatnak, amelyeket jogkövető módon tudnak felhasználni szakmai munkájukhoz.

A nemzeti jogrend átalakítása ezzel nem ért véget: az Unióban elfogadták az Állategészségügyi törvényt (Animal Health Law) amelynek alrendszerét képezi az állatszaporításra és művi szaporítási eljárásokra vonatkozó Rendelet (szabályait a Tagországokban szintén szó szerint kell alkalmazni) ennek részleteit az Official Journalban történő hatályos megjelenést követően fogjuk ismertetni.

DR. FLINK FERENC
KÖZIGAZGATÁSI FŐTANÁCSADÓ